

BUITEN

25^E JAARGANG N^O. 46

ZATERDAG 14 NOVEMBER 1931

Foto W. Loopuit

GEVEL-DETAIL BIJ DEN INGANG VAN HET NEDERLANDSCHE PAVILJOEN OP DE
KOLONIALE TENTOONSTELLING TE VINCENNES. OP DEN VOORGROND EEN BALISCHE
TEMPELWACHTER

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

HET NAAMFEEST VAN MEVROUW CHVOSTKA, DOOR ELENA IVANKA	BLZ. 542—543
DE DUIVELSBRUG TE GINNEKEN, DOOR M. C. VAN ZEGGELEN	BLZ. 543
IN HERINNERING AAN DE KOLONIALE TENTOONSTELLING TE VINCENNES (GEÏLL.), DOOR M. C. VAN ZEGGELEN	BLZ. 541, 544—546
HET DUIVELSVUUR VAN SCHIERMONNIKOOG (GEÏLL.), DOOR U. G. DORHOUT	BLZ. 546—548
WAT IN DEN BAEDEKER STAAT . . . (GEÏLL.), DOOR HERMIEN MANGER	BLZ. 547—549
SYRIË, DE LIBANON EN HET TOERISME (GEÏLL.), DOOR PAUL FIDÈS	BLZ. 549—552
JAN KLAASSEN, DOOR A. W. FRANCKEN	BLZ. 552
OUDE GEVELTJES BIJ DE KERK TE OUDEWATER (ILL.)	BLZ. 552

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Het naamfeest van mevrouw Chvostka

DOOR ELENA IVANKA

VANDAAG wordt het een ongeluksdag!" zei mevrouw Chvostka hoofdschuddend, terwijl zij haar gestreepte kousen uitklopte op de beddeplank. „Vandaag wordt het een ongeluksdag! Ik heb gedroomd van een groote wasch en van kleine kindertjes . . . Dat's een kwaad teeken!" Zij trok haar kousen aan in de schemering van den herfstmorgen en stond geeuwend op. „Janko, Lotka, opstaan!" Op een smalle canapé sliep de veertienjarige Lotka en in een kinderledikant met ijzeren vlechtwerk sliep Janko, de gymnasiast. Het was een familiegeheim, dat hij nog in een kinderledikant sliep; als iemand het gewaagd had, dit aan zijn schoolmakers te vertellen, zou hij hem stellig vermoord hebben. De wekker ratelde anti-pathiek. Het meisje en de jongen werden wakker. „Janko, vandaag is het moeders naamdag!" fluisterde Lotha tegen haar broer, toen moeder de kamer uit was gegaan; doch Janko bleef onverschillig. „Wat kan ik haar geven? Ik heb niets behalve die geelgeklepte salamander", dacht hij hardop. „Of zal ik haar mijn marmotje geven?" „Maar Janko, haal toch geen gekheid uit met die beesten. Wat heeft moeder daaraan?" zei Lotka boos. „Sta liever op en haal voor mij bij den tuinman de bloemen, die ik gisteren besteld heb!" Terwijl mevrouw Chvostka in de keuken koffie zette, kleedden de kinderen zich in de kamer aan. Achter het gordijn in den hoek hoorde men water plassen, dat in beekjes over den gewreven vloer stroomde — zoo waschte zich de gymnasiast uit de IIe klasse, tot verdriet van zijn moeder en het dienstmeisje. Lotka, die reeds gekleed was, kwam de andere kamer binnen en de natte Janko hoorde opeens het desperaat geschreeuw van zijn zuster. „Janko, Janko! Waar heb je mijn nieuwe blouse gelaten, die ik gisteren gestreken heb? Gisteravond ben jij alleen hier geweest!" Daarna volgde een dreinend geklaag. Janko holde nat en halfnaakt de kamer binnen van zijn zuster, die als een furie overal haar blouse zocht. „Waar is mijn rose blouse?" riep zij uit met een wanhoop in haar stem, als Electra die haar man doodde. Op dit getier verscheen mevrouw Chvostka. Haar ochtendgewaad was donkergrauw, evenals haar stemming, en haar vilten pantoffels schenen verwonderd te zijn over het feit, dat zijn nog steeds gedragen werden. „Lotka, waarom ga je zoo te keer?" sprak zij op gestrengen toon, juist toen Lotka op handen en voeten onder de canapé zocht; zij was geheel onzichtbaar, op een stukje gelapte schoenzool na. Toen zij er onderuit gekrabbeld was, zag zij zoo rood als een tomaat en het huilen stond haar nader dan het lachen. „Mama, ze hebben mijn rose blouse gestolen", lamenteerde zij. Mevrouw Chvostka werd boos. „Zie je nu zelf niet wat een sloddervos je bent met je eeuwige

gezoek! Waar heb je hem gisteren gelaten?" Aan de deur stond Julka, het dienstmeisje. „De jongejuffrouw heeft hem gisteren aan het raam gehangen; ik heb het zelf gezien", zei zij op stelligen toon. „Aan het raam?" zei de moeder verwonderd. Lotka, Janko en Julka stormden tegelijk naar het venster, maar de blouse was verdwenen. Lotka begon bitter te schreien. „Nou is mijn blouse weg, wat moet ik nou beginnen?" jammerde zij hartverscheurend. „Hij is weggewaaid en op straat heeft iemand hem meegenomen!" Janko achtte zich verplicht, in de bres te springen voor zijn naaste bloedverwanten en de blouse: hij besloot naar het politiebureau te gaan om naar de blouse te informeren. Zonder te ontbijten holden beide kinderen de straat op. Lotka had een gezwollen neus en roode oogen van het huilen. In de kamer van den dienstdoenden inspecteur zaten twee dronken arrestanten en op tafel lag de rose blouse, die echter niet meer rose was; geen wonder, den heelen nacht had hij op straat gelegen en er waren brandweerlieden en nieuwsgierigen overheen gemarcheerd. De straat leidde naar het stadhuis en dien nacht was er brand geweest. Lotka nam beschaamd de gehavende blouse in ontvangst en beiden gingen weer naar huis. Mevrouw Chvostka veegde getroost haar natte handen aan haar schort af, toen zij de kinderen zag. „Gelukkig, dat het alleen maar de blouse geweest is! Misschien heeft de droom nu uitgewerkt en is de tegenspoed al achter den rug, dan heb ik verder geen narigheid meer". Maar als een wolk aan een helderen hemel verscheen voor haar geest de gedachte, dat zij „juist voor haar naamdag dit gedroomd had . . . en dat was dubbel zoo erg", — doch daarna vergat zij het. Het was St. Theresia en mevrouw Chvostka had, als alle jaren, tante Fánika en tante Málka te eten gevraagd. Zoo iets is tegenwoordig een zware, gewichtige en serieuze corvée. Maar mevrouw Chvostka was een voortreffelijke huisvrouw en liet zich hierdoor niet uit het veld slaan. Als een goed veldheer had zij zich reeds lang geprepareerd op deze belangrijke gebeurtenis en alle huisgenooten sloegen in eerbiedige stilte deze voorbereidingen gade. De kinderen hadden vrijaf, ze waren niet naar school. Lotka waschte onder tranen haar „nieuwe" blouse en Janko voederde zijn marmotje. Julka keek in diepen eerbied toe, hoe mevrouw Chvostka de taart vervaardigde. Eindelijk was het plechtig oogenblik daar, de taart ging den oven in, mevrouw Chvostka keek met strengen blik naar het vuur in het fornuis — alles was in orde. Opeens werd er gescheld. Het was de postbode, hij bracht een formulier ter onderteekening en onmiddellijk daarna een groot pakket in een kistje verpakt; inhoud: „vleeschwaren". Mevrouw Chvostka teekende het reçu met bevende hand, betaalde de vracht, bestudeerde het adres van dengeen, die deze goede gaven had gezonden. Het was mevrouw Anna Blecha, een oppervlakkige kennis, die een maand geleden een dag bij hen had gelogeed. Mevrouw Chvostka sloeg de handen ineen van blijdschap. De kinderen en het dienstmeisje omringden het kistje vol heerlijkheden: varkensvleesch, worstjes, leverbeuling en fijne reuzel, wel drie kilo. 't Was een heele boel — de schalen en borden waren overvol. Mevrouw Chvostka moest er bij gaan zitten, de blijdschap was in „haar knieën geslagen", beweerde zij. „Wat is dat toch attent!" zuchtte zij dankbaar. „Ze heeft het juist op mijn naamdag gestuurd!" Alles was uitgepakt en werd naar de provisiekamer gebracht. Juist overlegde de goede huisvrouw met zorgzaam gelaat, in wat voor tenue zij zich zou steken, toen Janko de kamer binnenstormde. „Mama, mama!" riep hij. „Heeft u dat al gelezen?" Op de open strook van den vrachtbrief, op de keerzijde in den hoek, stond geschreven met kleine, onaanzienlijke letters: „Wilt u s.v.p. dit pakket geven aan mevrouw Theresia Maklár, van wie ik het juiste adres niet weet". Mevrouw Chvostka moest wederom gaan zitten op de kolenkist. Ditmaal was de teleurstelling „in haar knieën geslagen". Dit gaf stof tot redeneeren! Janko trok een hanglip en trapte bijna op zijn marmotje; Lotka en Julka maakten mevrouw Blecha en mevrouw Maklár uit voor al wat leelijk is. Slechts mevrouw Chvostka zei berustend: „Mijn droom komt' maar al te goed uit!" In de verlaten keuken geschieden onderwijl wondere dingen: uit de oven steeg een dichte, onheilspellende rookkolom op — er brandde iets aan. De bedroefde familie stond nog steeds aan de deur van de provisiekamer met leedwezen te kijken naar die kostelijke zaken, welke niet langer hun toebehoorden — in de keuken namen brandlucht en stank toe. Opeens kreeg Julka er lucht van; bliksemsnel

rende zij naar de plaats des onheils, maar de katastrofe was reeds geschied: de taart was voor de helft verbrand. ☞ „Wasch en kleine kinderen!” lamenteerde mevrouw Chvostka. „Wie durft er nog te zeggen, dat droomen bedrog zijn?” ☞ Onderwijl redde zij de taart als een brandweerman, rood van de consternatie. ☞ De taart zag er uit als een dorp, dat in de asch gelegd is. ☞ „Noch ist Polen nicht verloren!” declameerde de algemeen ontwikkelde gymnasiast, toen het baksel na een half uur ingespannen arbeid eenigermate gefatsoeneerd op tafel stond. ☞ „Ik zal hem mooi garneren, dan gaat het weer!” besloot moeder de vrouw. „Tante Málíka is bijziend en tante Fáníka heeft geen scherpen reuk en daarbij zijn ze alle twee goeie menschen, ze zullen geen aanmerkingen maken”. ☞ Elkeen slaakte een zucht van verlichting. ☞ 't Werd etenstijd, daar aanstonds zouden de tantes komen. Terwijl moeder de rose blouse van Lotka inspecteerde, zat „Tara”, de wit met zwarte poes, bedaard onder de keukentafel. Lotka draaide zich om, ging voor haar moeder staan — Tara sprong op tafel en snoepte onhoorbaar van de taart. Opeens schrok de poes van voetstappen, ze sprong van tafel, de taart rolde als een hoepel tegen de bak met vuil water aan, die in een donkere hoek van de keuken stond. . . . ☞ Eindelijk was Lotka klaar, mevrouw Chvostka ging heen. ☞ „Ik moet nog gauw de taart garneren!” De taart was verdwenen! „Ben ik dan blind geworden?” zei mevrouw boos. „Ik zie haar nergens. . . .” ☞ Ze zochten in alle hoeken — eindelijk werd de verloren taart gevonden in de buurt van het fornuis. . . . ☞ Maar onder het eten stonden de taart toch met rose garnering op tafel. . . . ☞ „Waar zit Julka toch den heelen dag?” riep mevrouw Chvostka op boozen toon. ☞ Maar Julka had iets geheimzinnigs over zich en glimlachte, alsof zij wilde zeggen: „Daar aanstonds zult u het zien!” ☞ Precies om 12 uur kwamen de tantes. Het waren lieve oude dames in ouderwetsche zijden costuums. Toen zij aan tafel gingen, was er een groot dispuut, wie of er op de zwart leeren canapé mocht plaats nemen. Ten slotte namen beide tantes er op plaats. ☞ „Wat ruikt daar toch zoo naar schoensmeer?” vroeg tante Fáníka met een goedigen glimlach. „Of verbeeld ik het mij?” ☞ Opeens roken de anderen het ook. Tante Málíka had met haar hand op de canapé geleund — haar hand zag zwart van de schoensmeer. . . . ☞ „Hoe is dat in Godsnaam mogelijk?” riep mevrouw Chvostka uit. ☞ Julka kwam verheugd toegelopen. ☞ „Ik heb de zitting zoo mooi gepoetst ter eere van uw naamfeest!” verklaarde zij met blijdschap in haar stem. ☞ U kunt u voorstellen, hoe dankbaar men Julka was voor haar „verrassing”! Mevrouw Chvostka zei maar niets, ze zweeg zelfs, toen Janko aan zijn zuster vroeg in het bijzijn van de tantes: ☞ „Is dit dezelfde taart, waar Tara van gesnoept heeft en die toen op den grond is gerold?” ☞ Moeder de vrouw hief haar blik ten hemel en zuchtte: ☞ „Wat kun je anders verwachten, wanneer je op je naamdag droomt van een groote wasch en van kleine kindertjes!” ☞ Toen de haas werd opgediend, bedankte Janko voor den tweeden keer. Allen waren verwonderd over dit feit. Hij wist de reden, want hij had er zijn steentje aan bijgedragen, maar dit verzweeg hij. Hij kon toch niet vertellen, dat hij in de gauwigheid Julka in plaats van de flesch met azijn, een flesch met politoer had aangereikt. Daarom bedankte hij voor een tweede portie „Gepolitoerde haas”. ☞ Na den middag reinigde tante Fáníka haar zijden kleeren. ☞ „Hier zit de vlek, die ik gekregen heb op de bruiloft van Theresia en die andere op het doopfeest van Janko. Alles goed en wel, maar waarom heb ik er vandaag nog een bijgekregen?”

De Duivelsbrug te Ginneken

GINNEKEN droeg in oude tijden den naam Ulvenhout en de legende welke aan de Duivelsbrug verbonden is, dankt haar ontstaan aan dien tijd, toen de Heeren van de heerlijkheid Ulvenhout er hun slot hadden. Walter van Ulvenhout nu had liefde opgevat voor Catharina, dochter van Raso van Gaveren, Heer van Liederkerke, doch noch de ouders van Walter, noch die van Catharina wilden iets weten van een verbintenis, daar er een jarenlange veete tusschen de twee geslachten Ulvenhout en van Gaveren bestond. ☞ Wanneer de jonkvrouw Walter's liefde niet beantwoord had, zou waarschijnlijk het noodlot de twee spruiten uit deze adellijke geslachten den rug hebben gekeerd, doch de spelingen daarvan wilden natuurlijk, dat Catherina haar hart voor altijd aan Walter van Ulvenhout geschonken had.

☞ Dat beider signalemeden in dit oude verhaal zijn, als „jonck en scoon, edel en fier” behoeft ons niet te verwonderen en het liefst stellen wij hen dan ook voor, begiftigd met alle fortuinlijkheden der natuur die hen aantrekkelijk konden maken. Het drama speelde in het begin der 14e eeuw. De „hennin”, de hooge puntmuts met lange sluier, waarvoor de dames het haar aan voorhoofd en slapen lieten afscheren, was nog niet in zwang en Catharina's blonde of bruine lokken zullen dus nog vrij langs rug en schouders hebben gegolfd, alleen bijeengehouden door gouden of zilveren voorhoofdsband. Haar lang, wit overkleed, het zwaardere, gekleurde onderkleed alleen aan hals en armen vrijlatende, zal haar meisjesgestalte omhuld hebben; een bont zijden snoer om het middel voltooide dit bevallige costuum. ☞ Walter van Ulvenhout kon, als hij niet ten strijde toog, zeker op even vrije losse kleeding bogen als zijn liefste. Ook zijn haar zal lang en golvend tot de schouders gereikt hebben, en zijn lenig lichaam was ongetwijfeld gestoken in de z.g. „haut de chausses”, het beenkleed dat hem nauwsluitend van voet tot middel omving, terwijl een kort overkleed, omzoomd met bont aan het middel door een gordel bijeen gehouden werd. Stellig zal men den tred zijner lange, omgebogen, zachte snavelschoenen niet gehoord hebben als hij, bij des Heeren van Gaveren's slot gekomen, zijn paard aan een boom bond en naar Catharina's klein torenvenster spiedde! Hoe zullen de gelieven elkander ontmoet hebben, daar de bewaking van jonge edelvrouwen wel gestreng zal geweest zijn? Een kamerjuffer of oude voedster kan het jonge paar ter wille geweest zijn bij zulk een herdersuurtje, maar voldoende veiligheid schijnt deze helpster niet geboden te hebben! Catharina's vader ontdekte het geheim, ontstak natuurlijk in echten edelmanstoorn en liet zijn dochter in een klooster opsluiten. ☞ De ongelukkige Walter zon op wraak of op de verlossing van zijn geliefde (wat in dezen hetzelfde was!) en slaagde er werkelijk in „op een donkeren nacht”, zooals de legende luidt, Catharina aan het klooster te ontvoeren, waarop hij met haar op zijn paard naar een kleine kapel snelde, die nog niet lang geleden in het woud aan den oever van de Mark verzezen was. De priester der kapel, door den ontstuurigen jongen man gewekt, kreeg het bevel het huwelijk in te zegenen, doch de Eerwaarde weigerde en bleef bij die weigering ondanks de smeekbeden van Walter en Catharina. Toen drong Walter in het heiligdom door, greep het klokketouw en begon te luiden. . . . Op dit sein zouden zijn lansknachten toesnellen, den priester straks dwingen door geweld. Een ander echter was de lansknachten voor, een ander, die de geheele kapel en de nog niet gewijde klok in zijn macht had. De duivel zelf — onder „helsch geschater” scheurde hij de muren open, het gebouw stortte ineen, en bedolf Walter en Catharina; alleen het altaar met den daarvoor knielenden priester bleef staan. Op het oogenblik dat de lansknachten verschenen, had de duivel de brug bereikt en sprong met de niet gewijde klok in het water. De Mark had duivel en klok voor goed doen verdwijnen. ☞ Dit is de tragische liefdesgeschiedenis van de Duivelsbrug. Hoe romantisch deze ook is, de brug zelf is een zeer gewone, alledaagsche rechte verbinding van de beide oevers. Toch, in het late middaguur daar vertoevend, als de zon haar laatste stralen doet fonkelen over het groene weiland, over het daarachter rijdend kasteel Bouvigne, dat heerlijk warm gekleurd wordt in het gouden licht, over het zware, dit alles omringende geboomte, als ge U dan over de brugleuning buigt en de donkere Mark onder het neerbuigend loover een zacht voortglijdend bootje draagt, waarin misschien ook een paar gelieven, dan verliest deze gewone, alledaagsche brug iets van het banale, ja dan is het alsof er klokken gaan luiden uit den tijd der Middeleeuwen, toen de duivel nog in levende lijve verscheen en ridders hun jonkvrouwen ontvoerden om met haar te leven of te sterven. ☞ De Duivelsbrug was drie eeuwen later weder het toonbeeld van een merkwaardig gebeuren. Spinola, de Spaansche veldheer, koos haar in den nacht van 24 Augustus 1624 uit als versterking voor de belegering van Breda, en de burgers dier stad, opgetrokken naar Ginneken onder den Drossaert Jan van Aerssen, moesten hier voor de Spaansche overmacht bukken. ☞ Stellig was de brug een belangrijk punt, want in 1830 wierp men na de Belgische onlusten aan haar westzijde een batterij op, waarbij een wacht geplaatst werd. Maar deze defensieve maatregelen werden ingetrokken toen er vrede was en de 20ste eeuw heeft het niet noodig gevonden het vreedzame karakter, dat thans de Duivelsbrug kenmerkt, aan haar te ontnemen.

M. C. VAN ZEGGELEN

Foto W. Loopuit

DE REIS VAN EEN JAVAANSCHEN KONING UIT DE 14DE EEUW
Schildering door Ch. Sayers in het Nederlandsche paviljoen te Vincennes

IN HERINNERING AAN DE KOLONIALE TENTOONSTELLING TE VINCENNES

NU die Oostersche wereld rondom het meer van Dumesnil op het punt staat te verdwijnen, rijst er een wensch in mijn hart op en, ik ben er zeker van, niet alleen in 't mijne maar in vele harten: Kon ik nu dat alles nog eens weer zien zonder de menschedrommen, zonder de brouhaha van geluiden; kon ik nu eens alleen dwalen in die straatjes van Tunis, onder de cypressen van Marokko, alleen den heiligen tempel van Angkor betreden, alleen zijn in het vriendelijke, oude huis van Washington, alleen de gespleten poort doorgaan die naar het Balische kamp voert, alleen in het Nederlandsch Paviljoen voor Elands diorama staan, waar Indië in al zijn weidsche schoonheid aan onze voeten ligt. ☼ Dit is een onbescheiden en ook een onvervulbare wensch, zij is evenwel het gevolg van datgene wat vooral hen, die het Oosten kennen, hinderde in deze kunstmatige Oostersche wereld. De stilte ontbrak er, de stilte die de echte kenmerkt. Ik wil gelooven, dat dit echte Oosten in dezen tijd ook zijn heilige stilte zal moeten prijs geven, nu kudden van reizigers, uit andere landen door booten en luchtschepen aangevoerd, zich staan te vergapen bij tempels en gewijde plekken, maar als zij verdwenen zijn valt de stilte weer die bij deze omgeving hoort. De Boeddha peinst voort met zijn zachten glimlach, de waringin laat zijn duizend luchtwortels neer over eigen schaduw, de tjempaka geurt in den stillen nacht en als er een geluid is, dan moet het de schreeuw van een uil, de klacht van een pauw of het murmelend bidden van een bedevaartganger zijn. Dit is de stemming van het Oosten en zij moest wel ontbreken in het groote Parijs, waar de menschen uit alle werelddeelen samenstroonden om de koloniën van eigen en andere landen te leeren kennen, maar het zou ondankbaar zijn de schitterende organisatie van Frankrijk door dit noodzakelijk euvel te verkleinen. Duizenden hebben inderdaad een blik in die andere wereld mogen werpen, duizenden hebben belangstelling gekregen in wat daar leeft en groeit aan de andere zijde van den aardbol. Op economisch en op geestelijk gebied is er contact gekomen tusschen elkaar onbekende volken, op geen betere wijze dan deze kon gedemonstreerd worden, wat in onzen tijd koloniseeren beteekent en hoe in onzen tijd het Westen het Oosten poogt te benaderen en te begrijpen. ☼ Gandhi is naar Engeland gekomen, Frankrijk heeft al zijn koloniën naar Europa geroepen. Dit beide kan vredeswerk beteekenen en wij willen hopen dat de woorden van Maréchal Lyautey bewaarheid zullen worden, toen hij schreef, den dag na de opening der tentoonstelling: „Nous avons inauguré hier une grande oeuvre de paix!” ☼ Is het voorbarig, is het te optimistisch om die toenadering ook te veronderstellen, nu de tentoonstelling sluit, tusschen de Werstersche volken onderling, vol-

ken die elkander moesten kennen maar het helaas maar al te weinig doen? — Ik heb hier van zelf sprekend voornamelijk het oog op Frankrijk en Nederland. De brand in het Ned. Paviljoen heeft n.l. op treffende wijze de Fransche sympathie voor Nederland versterkt. Nooit kwam die beter naar voren, werd die hartelijker betoond, dan op 18 Augustus, den dag van de opening van het nieuwe paviljoen, veertig dagen na het koene besluit: „Wij zullen weer bouwen, wij zullen weer ons eigen paviljoen hebben!” België had ons loyaal en broederlijk zijn terrein en gebouwen aangeboden, ook dat moet ons Hollandsch hart goed hebben gedaan, maar waar er mannen aan het werk waren als Minister Fock, de architect Moojen, als de hoogleeraaren van het Koloniaal Instituut, wij gesteund werden door onzen Nederlandschen gezant Jhr. Loudon, daar behoeven wij ons niet te verwonderen, dat België's mooi aanbod werd afgewezen en het oud devies „Je Maintiendrai” weder omhoog ging, zoodat een week na den brand de eerste palen voor het nieuwe paviljoen weer in den grond stonden bij de puinhoopen van het oude. Dat heeft Frankrijk bewonderd en die bewondering werd uitgesproken bij monde van den maarschalk, bij monde van den Minister van Koloniën, bij monde van het geheele Fransche volk, dat den dag na de heropening bij duizenden het nieuwe paviljoen bestormde. Niet alleen toch zij die het oude niet gekend hadden en dus geen vergelijkingen konden maken, maar ook zij die dat wel konden doen, waren vol verbazing, dat dit schoone Balische paleis in zoo korten tijd herrezen was, herrezen in rustiger lijnen en nog mooier, voornamer kleuren. Het donkere dakzwart, afgezet met roode bies, dekte het meesterlijk geïmiteerde roode steen der muren, waarop de versieringsmotieven in grijs waren aangebracht, terwijl de open gedeelten door met bladgoud bewerkte pilasters gevuld waren. Naast den monumentalen ingang prijkten de twee tempelwachters, de eenige beelden die bij den brand gespaard waren gebleven. Het geheel was van zulk een voornameerdheid, zulk een nobele schoonheid, dat wij bijna schoorvoetend dit terrein, waar zich zooveel had afgespeeld, betraden, bij uitzondering rustig, omdat alleen de genoodigden het mochten betreden. Aan een verslag dat ik voor een Indisch blad mocht schrijven ontleen ik het volgende: De opening op 18 Augustus is voor hen die deze bijwoonden een historische gebeurtenis geweest. Allen voelden wij de groote beteekenis van het oogenblik. Wij waren ontroerd toen de lange rij kleine Balische meisjes binnentrad en achter het bronzen borstbeeld van onze Koningin haar plaats innam, een achtergrond van Oostersche gratie, en als Indische oudgasten ook ondergingen wij de emotie van het oude, groote Indië, toen de drie Maleische Grooten van Sumatra in hun

Foto W. Loopuit

DE ONTVANGST VAN CORNELIS HOUTMAN OP JAVA IN 1595
Schildering van H. Paulides in het Nederlandsche Paviljoen te Vincennes

prachtige en sobere hofcostuums binnen traden en plaats namen. Alle autoriteiten werden ontvangen door de Heeren ex-G.G. Fock, Minister van Staat, Jhr. Loudon, de Ned. Gezant, en P. A. J. Moojen, gedelegeerd Commissaris. Behalve de komst van bekende personen als de Nederlandsche Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. Beelaerts van Blokland, de Heeren van het Koloniaal Instituut, Prof. van Eerde en de Heer Lamster, de voorzitters der verschillende vereenigingen als die van Oost en West, Alliance Française, Nederland—Frankrijk e.a., trok eindelijk door luide aankondiging die van den nieuwen landvoogd, den Gouverneur-Generaal Jhr. Mr. B. C. de Jonge de aandacht. Als één man rezen wij op en werkelijk (het is hier weer van de oudgasten vooral dat ik spreek) er trilde door ons allen iets heen als van ouds, de emotie van dat, wat ons daar in Indië samenhiel, de niet altijd geuite, maar diep door ons gedragen liefde voor het vaderland. De nieuwe landvoogd schreed met zijn hooge, boven allen uitstekende gestalte naar zijn zitplaats, gevolgd door vrouw en dochters. De drie prinses verwelkomden Z. E. met groote hoffelijkheid en waren al spoedig in gesprek met Mevr. de Jonge. Dan klinkt er opeens „Le maréchal!” De maarschalk, dat is Lyautey, de grijze veldheer, de groote man van de Koloniale Tentoonstelling, en weer, als één man rijzen wij op. Maarschalk Lyautey, naast hem Monsieur Paul Reynaud, Minister van Koloniën, de twee autoriteiten die ons Nederlandsch Paviljoen zullen openen in naam van Frankrijk. Nu is eindelijk het oogenblik gekomen. Minister Fock betreedt het kleine podium en zegt in zijn vloeiend, beschaafd Fransch de openingsrede, dan klinkt er het Wilhelmus en als de tonen hiervan weggestorven zijn het Fransche Volkslied. Uitvoerig zijn in de pers de redevoeringen die volgden weergegeven, die van den G. G. de Jonge, Maarschalk Lyautey, Minister Beelaerts van Blokland. Het is onnoodig te zeggen dat allen geestdriftig, vol warme waardeering waren voor deze enorme prestatie, de heropening van het Paviljoen in zoo korten tijd, maar niemand zeide het naar mijn meening juister, schooner en krachtiger dan de Heer Paul Reynaud, de Fransche Minister van Koloniën, de kleine, correcte man, wiens oogen schitterden van geestdrift, wiens stem zoo luid en gloedvol klinkt, als hij zegt: „Bij het eerste Paviljoen wisten wij wat Ned. Indië was, nu weten wij wat Nederland is!” En als wij dan onder de tonen van het strijkorkest eindelijk de middenzaal betreden, waar de groote Boeddhabeelden, gezeten onder reusachtige, geopende pajongs, een soort laan vormen, worden die woorden van den Franschen Minister ons nog duidelijker, want ondanks het gedrang der velen, dat geen nauwkeurig kijken veroorlooft, begrijpen wij, gevoelen wij, hoe zulk een kostbare verzameling als hier ten toon wordt gespreid, alleen door menschen van groote kunde, groote wilskracht en vertrouwen in zulk een ongelooflijk korten tijd bij elkaar kon gebracht worden”. ☞ Het is inderdaad een prestatie geweest waar-

op Nederland met voldoening mag terugzien. Want niet alleen het uiterlijk van dit tweede paviljoen valt te roemen. Het inwendige is in ongelooflijk korten tijd zóó verzorgd, dat er niets aan ontbrak. Alles was zelfs nog twee weken eerder voltooid dan men eerst gedacht had — er is haast bij gemaakt ter wille van de wisseling der Indische Landvoogden en wij mogen niet verhehlen, dat ook van Fransche zijde krachtadig is medegewerkt om tijdig klaar te zijn. Stellig had dit alles niet zoo absoluut voltooid kunnen

IN HERINNERING AAN DE KOLONIALE TENTOONSTELLING TE VINCENNES. BALISCH DANSERESJE

zijn, als de nieuwe zendingen uit Holland op de grenzen waren vastgehouden door de douane; nu kon alles vrij passeeren en ontstond er niet het minste oponthoud. ☼ Dat gedeelte van onze Nederlandsche afdeeling, hetwelk bij den brand gespaard bleef, het kleine Batakhuys, vlak naast het Ned. Paviljoen en, aan de andere zijde, de Balische tempelmuur en de gespleten poort, waardoor men trad om naar het Balisch theater te gaan, waren stellig even bezienswaardig als het groote tentoonstellingsgebouw. Aan de overzijde van den weg rees bovendien een werkelijk adat-huis met rijstschuur uit de Padangsche bovenlanden. Hier was onze Westersche fantasie niet aan het werk geweest — dit was een bestaand huis, met drie bijgebouwde stukken voor de drie gehuwde dochters, en waren daarbinnen niet de etalages van Boetan geweest, en hadden hier geen Hollandsche dames de kains en preciosa verkocht of koffie geschonken, dan zou het ons niet verwonderd hebben een Padangsche schoone met den karakteristieken witten hoofdtooi en witte slendang over het donkere baadje te zien rondlopen, de traditioneele markt-

dracht, of een kleurig en schitterend opgetuigd bruidje zooals zij zich op de Pajakombopasar vertoonden. ☼ Des avonds hadden men van het Indische restaurant een prachtig overzicht bij het meer — het meer met zijn kleurige lichten, met zijn groene, roode en oranje waterfonteinen, waterbogen, waterbruggen, in welker lichten de versierde booten rondreven, een wereld van de sterkste contrasten van kleur, van licht en donker, waarin duizende menschen zich bewo-

gen, maar boven al die kleuren en effecten waren er geen als de twee hoge, schoone bouwwerken, de eerste het bouwwerk van water „le grand Signale” hemelhooge fontein, wit en smetteloos die haar sluiers van water neerwaaierde als een reuzenbruid, en het tweede bouwwerk van doek en tentoonstellingsmateriaal, maar zoo massaal, zoo plechtig en groot, uitstekend boven alles, boven het geheele Bois de Vincennes, de groote tempel van Angkor-Vat, met zijn zeventig trappen en zijn tien decoratieve leeuwen langs den grootschen ingang met zijn breede pagodontorens, verheerlijking van Boeddha in hoogsten vorm, rijzend dien avond smaragdgroen verlicht tegen de donkere nachtlucht van Parijs. ☼ Dit fantastische beeld, die lichte tempel in maneschijnkleur, hoog boven alles, Blanche's meesterstuk, die ook van binnen tempel was, die, naar verluidt, bij het einde der expositie in vlammen zal opgaan ter wille van een film, die smaragdgroene tempel tegen de donkere lucht blijft voor mij het laatste beeld, de laatste herinnering van schoonheid in het Bois de Vincennes.

M. C. VAN ZEGGELEN

Als gij het voorrecht hebt over uw smart heen te groeien, laat dan geen ongelukkige in vertwijfeling alleen staan, maar help hem, opdat zijn proces minder lang en minder hevig zijn zal.

Het duivelsvuur van Schiermonnikoog

R UIM vier eeuwen geleden behoorde het romantische eiland Schiermonnikoog aan het machtige, groote klooster Claerkamp, hetwelk gebouwd was bij het dorp Rinsumageest, in de provincie Friesland. Het aardige Noordzee-eiland met zijn schilderachtige duinenrijen heeft dan ook zijn naam aan deze voormalige kloosterlingen te danken. De Claerkamper geestelijken liepen namelijk gekleed in grijze, zoogenaamde „schiere” pijen, zoodat men hen de „schiere monniken” noemde. Het woordje „oog” beteekent „land in zee gelegen”, zoodat Schiermonnikoog dus het eiland was, toebehoorende aan de Schiere monniken. ☼ Omstreeks het jaar 1448 hadden deze geestelijken op het Waddeneiland een zoogenaamden „uithof” gesticht. ☼ Des zomers vertrokken verschillende gediensstigen van het klooster naar het eiland, om op het vee te passen, hetwelk toebehoorde aan het Claerkampsche klooster. ☼ Tegen den herfst, wanneer de hooge vloedden kwamen, werd dit vee namens den Abt inge-

zameld en over het Wad naar de Friesche kust en zoo verder naar het klooster gedreven. Tevens beredderden de knechts gedurende den zomer den hooioogst. ☼ In het jaar 1441 stond in deze eenzame streken op het eiland de boerenhofstede van Sjoerd Murks, van Friesche afkomst, die er met zijn vrouw en zijn beide kinderen, Anna en Ulbe geheeten, gelukkig leefde. ☼ De Claerkamper monniken hadden aan den grooten, sterken Sjoerd het toezicht

Foto R. H. Herwig

KERK TE RINSUMAGEEST

op hun landerijen opgedragen. ☼ De boer moest zorgen voor al de bezittingen, die bij den „uithof” op het eiland behoorden. Als beloning daarvoor hadden de kloosterlingen hem het eigendomsrecht van alle gestrande goederen op het eiland verleend. ☼ Wat leefde het gezin gelukkig! De kleine Anna was nu zeven jaar geworden en niet ten onrechte noemde men het blonde meisje „Duinroosje”. Haar broertje Ulbe, een stevige kleine knaap, was vijf jaar oud. . . . ☼ De zomer was weer voorbij en langzaam naderde het herfstgetij. Spoedig zouden de ruwe stormen en springvloedden in aantocht zijn, waarom het vee van het eiland door Sjoerd Murks bijeengezameld en naar het klooster te Rinsumageest weggeleid was. ☼ Op zekeren zonnigen herfstmorgen, toen de vader op het duin stond te kijken en zijn beide kinderen in het mulle zand speelden, hoorde hij op eenigen afstand een musketschot knallen. . . . en weldra naderden een paar stoere vreemde zeevaarders, van top tot teen gewapend. Aan hun kleeding bemerkte Sjoerd Murks onmiddellijk, dat het Denen waren, die destijds op Schiermonnikoog in kwaden reuk stonden, omdat dit zeevolk zich herhaaldelijk op de Waddeneilanden aan rooverijen schuldig maakte. ☼ Langzaam naderden de vreemdelingen het duin, waarop ze zich naar den boer begaven, wien ze in hun eigenaardige taal vroegen, of hij voor hen ook een koebeest te koop

had. Sjoerd Murks, die veel met de noordelijke zeevaarders had omgegaan en wiens Friesche spraak veel overeenkomst vertoonde met de taal der vreemdelingen, begreep dan ook heel spoedig, wat zij van hem wenschten. Echter beduidde de boer hun, dat hij niet aan het verzoek kon voldoen, omdat hij eenige dagen geleden al het vee van het eiland aan het Claerkampsche klooster had afgeleverd. De beide ruw-uitziende schepelingen drongen echter steeds krachtiger aan, dat Sjoerd Murks er voor moest zorgen, dat zij in het bezit van een koebeest werden gesteld, omdat aan boord hun voorraad kuipvleesch was uitgeput. De eenvoudige Schiermonnikooger trachtte nu den vreemdelingen duidelijk te maken, dat ze heel goed over het droogliggende Wad naar de Friesche kust zouden kunnen gaan om daar een koe te kopen. Zeker . . . in zooverre waren ze het met den boer eens.

Nu was het nog kalm weer . . . doch wanneer de wind eens naar het Noord-Westen zou uitschieten, dan zouden ze nooit hun schip meer tijdig kunnen bereiken, hetwelk op eenigen afstand vóór de duinen in de Noordzee ten anker lag. Daarom drongen ze nog sterker bij Sjoerd aan om hun behulpzaam te zijn. Ze toonden den eenvoudigen boer een welgevulden geldbuidel en beloofden het koebeest na ontvangst met veel geld te zullen betalen, indien Murks maar bereid was het dier van de Friesche kust te halen. Eindelijk liet de aanvankelijk wantrouwende Schiermonnikooger zich bepraten. Hij ging met de beide zeelieden naar zijn woning in het duindal . . . deelde aan zijn vrouw het verlangen der Denen mede en . . . hoewel aanvankelijk de jonge Friesche vrouw ernstige bezwaren had, stemde ze ten slotte in het plan toe. Sjoerd zou met zijn dochtertje over het Wad trekken: Ulbe moest bij moeder blijven en de beide vreemdelingen zouden in zijn woning zijn terugkomst met de koe afwachten. Het dochtertje werd door den vader meegenomen om het beest straks te kunnen aandrijven op den terugtocht over het Wad. Zoo vertrok Sjoerd Murks met het Duinroosje naar de Friesche kust. Aldaar aangekomen begaf hij zich

naar één zijner kennissen, Wiebe Remts geheeten, wien hij het doel van zijn komst mededeelde. Ook in het dorp Paesens, de woonplaats van Wiebe, was echter daags van te voren het vee door het klooster aangekocht. Ten slotte gelukte het Sjoerd echter, om in het nabijgelegen gehucht nog een mager zwartbont beestje te kopen en onmiddellijk werd met zijn dochtertje, dat als koedrijver dienst deed, de terugreis over het Wad aanvaard. 't Was een moeilijke tocht en telkens zette Sjoerd zijn dochtertje tot meerderen spoed aan, omdat hij bevreesd was, dat weldra de vloed zou opkomen. Zoo naderden ze langzaam maar zeker met de voor de Denen bestemde koe het eiland . . . Maar, wat ziet hij daar? Kleurt zich daar in Noordoostelijke richting de hemel niet rood? Zou er brand zijn op het eiland? Plotseling bekruipt den Fries een hevige angst. Ja . . . hoe meer hij nadert . . . hoe duidelijker hij het waarneemt . . . daar ginds in de richting der duinen gaat een huis in vlammen op. En . . . hoe vreeselijk . . . 't is precies in de richting van zijn woning. „Kom Anna, kom!” spoort hij zijn dochtertje aan, voor wie hij echter zijn angst verborgen houdt. Steeds

meer nadert hij over het Wad de kust . . . eindelijk ziet hij het duidelijk: 't is zijn hofstede, die daar in brand staat. Bijna radeloos wordt de eenvoudige landman. Dat is vast en zeker het werk van die vervloekte Deensche zeeschuurmers. „Vader” roep Anna. „Vader! . . . ons huis” . . . Zwijgend trekt Sjoerd Murks de koe verder; dan laat hij het dier los en met het Duinroosje aan de hand ijlt hij naar zijn woning, die reeds bijna geheel in puin ligt. Te laat! . . . Alles is verloren. Maar z'n vrouw en kind? . . . In wanhoop stoot de vader de brandende balken vaneen . . . daar vindt hij te midden der puinhoopen het lijk van zijn vrouw, overladen met wonden. „O, die beulen!” jammert hij radeloos. Dan roept hij in wanhoop om zijn zoon. Waar is hij? „Ulbe . . . Ulbe! . . . m'n jongen!” Geen antwoord. Zelfs geen spoor

van den knaap is te vinden.

In radeloze angst rent hij met zijn dochtertje de duinen op, naar 't strand . . . Daar ginds ligt het schip van de zeeroovers. Dan zet hij het Duinroosje op het strand en werpt zich in zee, om zich te wreken op de zeeduivels, die hem het dierbaarste op aarde hebben ontroofd. Met forsche slagen doorklieft hij al zwemmende de golven. Naast hem slaan een paar kartetskogels in zee, maar ze treffen hem niet. Steeds verder zwemt hij. Nu is hij in de branding. Wat bemerkt hij daar . . . is 't gezichtsbedrog? Neen . . . hij ziet het duidelijk. Hoog aan de rā van den mast van het Deensche vaartuig bengelt een knaap . . . 't Is zijn zoon . . . dien de Denen stellig hebben gedood en aan de rā hebben opgehangen. In radeloze angst stort hij zich in de branding. Hij kan bijna niet meer . . . maar zijn wraakgevoel geeft hem nieuwe krachten . . . Ten slotte moet hij echter den strijd opgeven en wordt hij teruggeslagen. 't Is vruchteloos! . . . Zoo drijft Sjoerd Murks terug naar het strand, waar hij in vertwijfeling, hevig slikkend, naast zijn dochtertje neerzinkt. Volgens de legende zou Sjoerd Murks later zijn dochtertje ter verpleging hebben afgestaan aan zijn vriend Wiebe Remts te Paesens. Het volgende voorjaar bouwde de ongelukkige Fries met behulp van de kloosterknechts een eenvoudige woning met koestel in een duinpan, dicht bij de zee gelegen. En . . . Sjoerd Murks werd een kluizenaar. Niemand bemoeide zich meer met hem. Men vreesde den geheimzinnigen man, die daar zoo alleen woonde in het eenzame gebied; alleen met zijn zwartbonte magere koe, die achter in den potstal verblijf hield.

(Slot volgt)

U. G. DORHOUT

Foto R. H. Herwig

CRYPT IN DE KERK TE RINSUMAGEEST

Wat in den Baedeker staat . . .

EN Baedeker heeft, als verzorger van het toeristenheil, wel iets gemeen met heilige boeken; want, gelijk deze den geloovigen moreele voorschriften geven, zoo is ook hij den Baedekerianen een aanwijzer van wat de rechte weg is en wat zonde (van je tijd en van je geld). Wij, getrouwe aanhangers van het Baedekerianisme, hadden dan ook met toewijding onzen gids geraadpleegd, toen we van Würzburg uit een tocht door het Main-dal wilden maken. Schilderachtige oude stadjes liggen er verspreid in het slingerend dal, aan den voet van lage bebouwde bergen. Als

slot van dezen afwisselenden tocht zou een bezoek aan Iphofen de kroon op de reeks genotvolle indrukken zetten. Want Iphofen, zoo vertelde onze reismakker en zedemeester, was als een Rothenburg onder de kleinere stadjes van Noord-Beieren. ☞ We ontdekten allereerst Frickenhausen, een ingedommeld gehucht, maar tóch een stad, zooals het met zijn dikke muur en de vier poorten — die den eenigen toegang vormen — en zonder trein-, tram- of busverbinding, echt Middeleeuwsch onbereikbaar aan den Mainoever ligt. Alleen te voet is het te benaderen. En als je dan, zooals wij, toevallig langs den overkant van de Main hebt gewandeld, kun je je laten overzetten door een gemoedelijken Beierschen veerman. Die weet je, in zijn bijkans onverstaanbaar dialect, toch nog duidelijk te maken, dat hij vroeger eens een vorstelijk gezelschap op zijn schuit heeft gehad, dat — en dit zegt hij vlak voordat de klant afstapt en betaalt — ook een vorstelijk Trinkgeld daarvoor gaf. ☞ Over het marktplein met z'n Gothisch kerkje, z'n raadhuisgeveltje en — natuurlijk — zijn Brunnen, door de hellende straatjes waar de gepleisterde huisjes hun rose, oker en groen naast elkaar zetten en hun roode pannendaakjes daarover rijen, loopen we als in een droom. Wandelaars komen we er niet veel tegen: 'n paar ganzen, een kudde schapen; 'n jochie met een schooltasch op den rug, waaruit een sponsje en lapje aan touwtjes bungelen en het voorhistorisch gebruik van lei en griffels doen vermoeden; een oud vrouwtje dat een kolossale takkenbos op haar schouders torst.... tot opeens een verdwaalde, denderende motorfiets eraan herinnert, dat heusch de twintigste eeuw aan den gang is. ☞ Door de eene poort in, door de andere eruit in de richting van Segnitz-Marktbreit. Een Segnitzer ganzenhoedstertje, dat juist haar bij 't spoor werkenden vader zijn middagmaal heeft gebracht, loopt babbelend mee, op bloote, bestofte voetjes de scherpe steenen ontwijkend. Ze is wel veel verder geweest dan Marktbreit, dat over de brug aan den anderen kant van de Main ligt; met de klas een heel eind in den trein! Maar van Iphofen had ze nooit gehoord. ☞ Marktbreit was de tweede verrassing. In het Wirtshaus zum Löwen troont de dikke waard König, met zijn onafscheidelijke Beiersche gemoedelijkheid, zijn pijp en zijn Bierhumpen; verder met een even omvangrijke en gezellige vrouw, die een echte Moeke voor de gasten is, en een dochter, die hun beider voorbeeld in de gezamenlijke opzichten volgt. ☞ Na onzen koffiemaaltijd kijken we in het knusse, oude stadje rond tusschen de spitse topgevels met hun echt Duitschen „Fachwerkbau" en de typische dikke, ronde of vierkante torens, behoorend bij den Middeleeuwschen stadsmuur en de kerkjes. ☞ Een klim naar de ruïne van het kapelletje is wel de moeite waard! Heerlijk is het uitzicht van daar over de bergen rondom, waar de wijnstokken, de haver, de rogge en de andere veldgewassen hun eigen „Fachwerk" opbouwen in glooiende lijnen en fijne kleurschakeering. Daartusschen de zonnige, roode daken en pastelkleurige geveltjes en de torens die aan beide zijden van de Main staan te droomen. ☞ We komen in het gastvrije Wirtshaus terug voor de

Foto R. H. Herwig

KERK TE RINSUMAGEEST

thee. „Hebt u thee?" „Joa, dös wird schon da sei". Maar wát er door het luikje wordt aangeschoven, géén thee. ☞ Wel komt de baas met z'n gastenboek pronken, z'n trots en glorie, want daarin hebben allerlei dichters hun lof op den „Löwen" gezongen. En de schilders, ook allemaal stamgasten en intieme vrienden, hebben erin geteekend, één lange reeks van herinneringen aan de gastvrijheid van den „König zum Löwen" in het heerlijke Marktbreit. ☞ Maar thee? „Na, kommt schon". Dat zegt hij, maar wij krijgen niets. En over een half uur — over een kwartier — straks — verschijnt de bus die ons naar Kitzingen moet brengen. En die mogen we niet missen, want het is de eenige gelegenheid om nog een trein naar Iphofen te pakken. En Iphofen? Nou, dat hebben we juist tot het einde van dezen verrukkelijken dag bewaard! ☞ Dus, thee of geen thee, die bus moeten we halen! Den baas schijnt het niet te hinderen, dat we geen andere consumptie bestellen bij de langzamerhand blijkende ontstentenis van thee in dit bieroord. ☞ Als we, ongelaaft, tenslotte in het hokkige busje zitten, komt nog de dikke dochter met een bestelde prentbriefkaart aandragen, waarop we hadden zitten wachten, even lang als op de thee. „Aber die Herr-

schaften waren auch so eilig", klaagt ze amechtig van het hollen. Natuurlijk, als je ook naar Iphofen moet! „Iphofen, du Stadt meiner Träume!" Ja, zoo ver is het al met ons gekomen, dat deze regel ons op de lippen begint te zweven. ☞ Kitzingen is ook een aardig stadje, maar we zijn hier gauw uitgekeken, stellen ons schadeloos met thee en vruchtengebak in een Konditorei en komen veel te vroeg aan den

trein, want....

Iphofen! ☞ Maar.... Iphofen. Als we uit het station komen, volgen we den weg dien, naar ons inzicht, Baedeker aangeeft. Na een wandelingetje tusschen de velden door lijkt het, of we in het stadje belanden. Nu gaat het gebeuren. Links om, rechts om, over een bruggetje en dan sta je voor een poort. Daar onderdoor en... we kijken alweer naar buiten! Voor we het weten, hebben we het plaatsje doorgelopen en nu komen we tot de ontdekking, dat meneer Baedeker dien anderen weg bedoeld had, waarlangs we de weinige overige uitstappers hadden zien vertrekken. Maar er stond toch rechts en deze weg was links!... ☞ Er zijn van die dingen in je leven, die zoo loodzwaar kunnen tegen vallen. Niet omdat ze op zichzelf zoo miserabel zijn, maar omdat je bij voorbeeld een onnoozel grassprietje, dat heel aardig staat in z'n omgeving, voor een trotsche spar hebt aangezien. En dat is nog niet zoo erg, wanneer je het aan je eigen fantasie te wijten hebt. Dan zet zoo'n teleurstelling je weer eens met je twee beenen stevig op den grond en zegt met de noodige pathos: Zie de werkelijkheid! ☞ Vervelender wordt het, wanneer je door een ander tot hooge verwachtingen bent opgezweept en dan bemerkt, dat, wat je voor een bijbel aanzag, geen evangelie bevat; wanneer, zooals hier het geval was, de Baedeker zijn gewoonlijk als drijfveer te bespeuren waarheidsliefde even opzij heeft gezet. ☞ „Was nicht im Baedeker steht" heet een boekje, waarin allerlei minder goeds van onze veelgeprezen en door Baedeker be-

Foto Riegel

MARKTBREIT AM MAIN. BIJ DE MAINPOORT

gidste aarde wordt verteld. En wat wel in den Baedeker staat? . . . Tenslotte ligt alleen de eigen ondervinding niet. ☼ Och ja, Iphofen hééft een oude kerk, maar die is niet zoo merkwaardig als die in Marktbreit. Er stáán een paar huizen met Fachwerkbau, maar hadden we ze elders niet mooier gezien? Er is een hotel, maar o, laten we vooral zorgen dat we den laatsten trein halen! Er stond toch, dat het tarief maar M. 2.50 per nacht was? En het bleek toch al lang, dat Iphofen heelemaal niet beroemd kon zijn, anders zou zoo'n slechte verbinding voor al de drommen vreemdelingen niet voldoende wezen. ☼ Er gaat toch nog wel een trein naar Würzburg terug vanavond? Gelukkig, ja, één boemeltje stopt nog in dit afgelegen oord! Om de teleurstelling toch vooral volkomen te doen zijn, is het eten in het hotelletje, dat maar één noemenswaardigen collega heeft, ook nog slecht. ☼ Weer veel te vroeg — want Iphofen . . . slenteren we naar het stationnetje terug. Eén troost is er. Als we omkijken, zien we in den schemer het plaatsje vredig liggen. Och, zij daar kunnen het niet helpen, maar Baedeker . . . Of zou er iets anders achter zitten? Zou Iphofen zélf droomen van stroomen toeristen en binnenvloeienden rijkdom? . . . ☼ Nu genieten we nog een oogenblik stil van den avond, die neerglijdt van de donkere droombergen over het land. Zoo is Iphofen toch mooi, maar wie een spar verwacht, neemt nu eenmaal geen genoegen met een mager grassprietje. ☼ Lichtelijk melig worden we tenslotte als we, afscheid nemend van deze landelijke rust, ons in de kille leegheid van de stationswachtkamer opgesloten zien. Want voordat de trein — en natuurlijk een kwartier te laat, op z'n Beiersch — in aantocht is, mag geen passagier zich op het perron verpoezen. ☼ Een jongetje hangt maffertig tegen z'n pa aan, die hem met moeite over-eind houdt. Een andere man en vrouw zeggen ook niets. En wachten. Ik wacht, hij wacht, zij wachten, wij allen wachten. ☼ Gelukkig, het boemeltje vergist zich niet, het stopt heusch. En de slaperige schapen, eindelijk op het perron vrijgelaten, zoeken zich een plaatsje voor de reis terug naar Würzburg. ☼ Vaarwel Iphofen! O Iphofen! Auf niemals wiedersehn, Iphofen! Dat deed de Baedeker.

HERMIEN MANGER

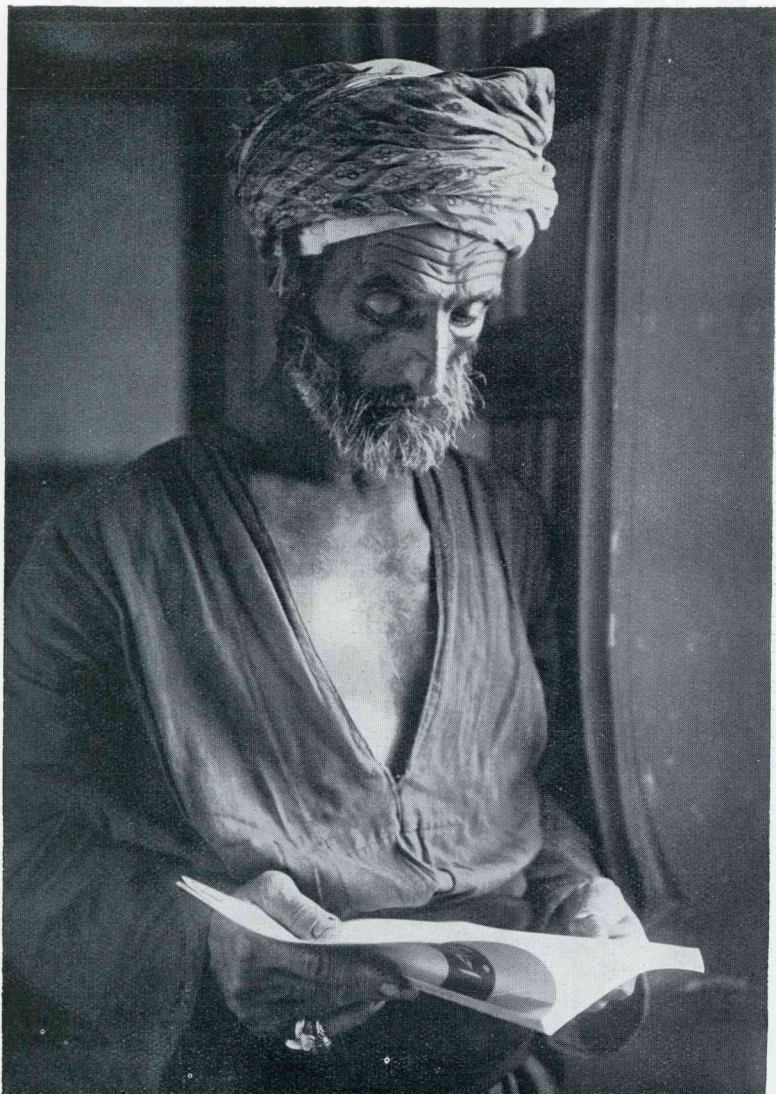
Syrië, de Libanon en het toerisme

O P het kruispunt van Europa en Azië bevindt zich een klein land, dat beroemd is om zijn natuurschoon en om zijn buitengewone geschiedenis. Dit land is Syrië. ☼ Veelal geeft men dien naam aan de streek, die zich uitstrekt van de Middellandsche Zee tot aan den Eufraat en van den Taurus tot de Perzische Golf, doch wij zullen den naam Syrië in een engere beteekenis nemen en ons in dit artikel slechts bezighouden met de Levantijsche Staten onder Fransch mandaat, met uitzondering van Palestina en Transjordanië. ☼ Deze staten zijn de Libanon aan de kust en het daarachter gelegen Syrische binnenland. Deze streken zullen in de toekomst tot de meest bezochte toeristenlanden der wereld gaan behooren; ieder jaar krijgen de bergen van den Libanon in den zomer bezoek van welgestelde toeristen uit Egypte, Palestina en Irak, die op de hoogten de kalmte, de koelte en de rustige schoonheid van de grootsche panorama's komen genieten. Ieder jaar, in het voor- en najaar, maken toeristenkaravanen tochten door Syrië, gewoonlijk na een bezoek aan Egypte en het Heilige Land. Niettegenstaande de economische wereldcrisis, breidt dit verkeer zich uit tot voordeel van de mandaatlanden. De bezoekers komen niet alleen over zee, maar ook per spoor, per auto en vliegtuig; de hotels nemen in aantal toe en sommige, in aanbouw in Antiochië, Beiroet, enz., zullen werkelijke paleizen worden, bestemd om aan de meest hooge eischen te kunnen voldoen. ☼ Wat komt men in Syrië zien en bewonderen? ☼ Natuurschoon, monumenten en ruïnes, kunstnijverheid en origineele zeden en gewoonten. ☼ Laat ons eerst de kust volgen. De Phoenicische kust heeft den zeer juist gekozen naam verdiend van „het Hemelsche Provence”. Allen, die de Fransche Côte d'Azur kennen, vinden overeenkomst met de Syrische kust: hetzelfde type, dezelfde plantengroei, hetzelfde licht. Maar het licht is in Syrië levendiger, trillender, het doet het land wisselingen ondergaan en „verheerlijkt” de schoonheid ervan. ☼ De nabijheid van de bergen van den

Foto M. Schnerr

MARKTBREIT AM MAIN. BIJ DE MAINPOORT

ARABISCHE SHEIK UIT BEIROET

Libanon verleenen grootschheid aan het landschap. Zoo schuift de Djebel Sannin, met zijn van eeuwige sneeuw schitterende toppen, zijn steile hellingen tot aan de kust, dicht bij Beiroet. Dit scherpe contrast tusschen de zee en den berg heeft alle dichtelijke reizigers, van Lamartine tot Barrès, geïnspireerd. ☞ De Libanon — Het is genoeg den naam te noemen, om zijn waardigheid voor den geest te roepen; de Bijbel is als een spiegel, waarin deze toppen hun majesteit weerkaatsen — zinnebeeld van de majesteit van Jehovah — de strenge schoonheid van hun ceders, het symbool van den

waren Israëliet, de bruisende watervallen, die doen denken aan den overdaad van de goddelijke gaven. De Libanon is een plaats van overdenking, van bespiegeling voor den ontwikkelden geest. ☞ De ceders zijn bijna geheel verdwenen en de schoonheid van den Libanon is er woester door geworden — sommigen zeggen romantischer. Deze steenmassa's met hun ontboschte flanken en geteisterde bergruggen, welke door de onophoudelijke lichtspiegeling een rossige kleur vertoonen, bieden een verscheidenheid van in Europa onbekende tafereelen. Hier en daar zal de reiziger verrast staan, als hij dicht bij een waterval een in het groen verscholen klooster gewaar wordt, of den gevel van een lyceum, zooals dat van de Lazaristen te Antoure, of een eenvoudige kapel, die haar bestaan slechts verradert door een bescheiden luiden van een bel op het biduur. ☞ Het onderste gedeelte van de hellingen is bedekt met terrasvormig geplante olijfboomen; hoogerop strekken zich de wijngaarden uit. Die van El Bika (een groot plateau, dat den Libanon van den Anti-Libanon scheidt), hebben een uitstekenden naam. Zij brengen den bekenden „gouden wijn” voort, die „het hart van den Profeet David verheugde” en de waardigheid van den patriarch Noach in opspraak bracht. . . . In 1927 leidden wij een Amerikaan door deze streek, een verwoed apostel van de drooglegging in zijn land; maar hij kon de verleiding van zulk een heerlijken wijn niet weerstaan. . . . De Hemel vergeve het hem! Waren wij niet heel dicht bij het aardsche Paradijs? ☞ Laat ons verder trekken, naar het Oosten. Op eenige mijlen van deze weelde verwijderd, ligt daar, zonder overgang, de woestijn. De bodem van Syrië is van nature vruchtbaar, maar ver van de rivieren groeit niets. Dank zij de irrigatiewerken, welke onder Fransche leiding worden ondernomen, wordt de woestijn ieder jaar terug gedrongen, maar zij blijft nog steeds uitgestrekt in een land, waar het droge jaargetijde acht maanden duurt. ☞ De woestijn heeft haar aantrekkelijkheid; de Engelschen schrijven haar een „subtiele bekoorlijkheid” toe, maar men moet eenigszins poëtisch zijn aangelegd om deze te kunnen waardeeren. Men moet van eenzaamheid en vrijheid houden, van oneindige ruimte, van ongetemperd licht en van het mysterie der stilte, die vol is van onuitgedrukte geluiden, die de ziel beroert en sublieme energie in haar opwekt. De Bergrede is in deze stilte van de woestijn geïnspireerd. ☞ De woestijn heeft ook haar aantrekkelijkheid voor andere, minder bespiegelend aangelegde karakters. Liefhebbers van sport kunnen zich overgeven aan de jacht op gazellen. Eens hadden wij, ten zuiden van Damascus, een gazellejong gevangen, dat door de wreedheid van jagers uit Irak moederloos geworden was. Wij hadden het meegenomen naar de stad en ondergebracht in een hoek van den tuin. Het diertje werd vertrouwelijk en at met de grootste kalmte uit de hand van kleine kinderen, speelde met hen en gaf tallooze blijken van gehechtheid en dankbaarheid.

Maar spoedig voelde het zich eenzaam, de prachtige oogen kregen een uitdrukking van diepe droefheid; zoodra de zon onder ging, begon het te klagen en op een ochtend vond men het dood in zijn landelijk verblijf. Het dier was goed verzorgd, maar miste de wilde vrijheid van de woestijn. . . .

☞ Gelukkig voor de welvaart van het land, treft men in het binnenland van Syrië vele en schoone oasen aan. De mooiste is die van Damascus, El Ghouta, waar een bevolking van 330000 zielen woont: Syriërs, Koerden, Joden, etc. Deze oase is door verscheidene Fransche schrijvers bezongen: Lamartine, Renan, Pierre Loti, Maurice Barrès, etc. Hier volgen eenige van hunne beschrijvingen: Lamartine. „Ik liep aan het hoofd van de karavaan, op eenige passen afstands achter de Arabieren van Zebdani; plotseling hielden zij stil en juichten van vreugde, terwijl zij op een ope-

BINNENHOF VAN DE MOSKEE DER OMMAYADEN TE DAMASCUS

ning in den rotswand langs den weg wezen. Ik kwam nader en door een spleet in de steenen viel mijn oog op het prachtigste en meest verrassende vergezicht, dat ooit den blik van een menschelijk wezen heeft getroffen. Het was Damascus en de eindelooze woestijn, op eenige tientallen meters onder mij! De blik wordt het eerst geboeid door de stad, die, omgeven door haar wallen van geel en zwart marmer, gesteund door ontelbare, op bepaalde afstanden geplaatste, vierkante torens, gekroond met gebeeldhouwde kanteelen, beheerscht door een bosch van minarets in verschillende vormen en doorsneden door de zeven takken van de rivier en tallooze beekjes, zich zoover het oog reikt ontplooide in een labyrinth van bloementuinen; hier en daar strekt zij haar geweldige armen uit over de eindelooze vlakte, overal beschaduwde, overal bedekt door het woud van abrikozenboomen, sycamoren, boomen van elke soort en elken vorm; af en toe schijnt de stad te verdwijnen onder het bladerendak van deze boomen, om verderop weer te voorschijn te komen in groote eilanden van huizen, voorsteden en dorpen; een labyrinth van tuinen, boomgaarden, paleizen en van beekjes, waar de blik verloren gaat en zich slechts van de eene beoovering afwendt om een andere te vinden". ✎ Renan schrijft over Damascus in verband met de bekeering van den Heiligen Paulus, welke volgens hem in de omgeving van Derea plaats vond. Ziehier de beschrijving, welke hij geeft van El Ghouta: „De indruk van deze weelderig bebouwde velden, van deze heerlijke boomgaarden, van elkander gescheiden door kanalen en beladen met het prachtigste fruit, is er een van kalmte en geluk. Men stelle zich een beschaduwde weg voor, leidende naar een zware laag teelaarde, overal doorsneden van bevoeiingskanalen met glooiende oevers en welke zich slingeren tusschen olijfboomen, noteboomen, abrikozen- en pruimeboomen, onderling verbonden door ranken van wijndruiven, dan zal men een beeld verkrijgen van de streek, waar de merkwaardige gebeurtenis plaats vond, die een zoo grooten invloed zou hebben op het geloof der wereld. In deze omgeving van Damascus weet men zich nauwelijks in den Oriënt en het is vooral een innerlijke voldoening, wanneer men na de ruige en brandende streken van den Gaulonitis en van Iturea, weder de werken van den mensch

DE MOSKEE VAN SOLIMAN TE DAMASCUS. EERTIJD'S PLAATS VAN VERTREK DER PELGRIMKARAVANEN NAAR MEKKA

en de zegeningen van den hemel terug vindt. Van het grijs verleden tot aan den tegenwoordigen tijd heeft deze streek, welke Damascus met frischheid en welvarendheid omgeeft, slechts één droom geïnspireerd, namelijk dien van het Goddelijk Paradijs" (Les Apôtres, pag. 178; De Bekeering van Paulus). ✎ Pierre Loti heeft een zeer schoone beschrijving van El Ghouta gegeven: „Een welbekend vergezicht in den Oriënt", zegt hij, „is dat, hetwelk men heeft van den triestigen berg, welke dicht bij Damascus zich verheft. Ik heb reeds gezegd, dat buiten deze groote boomgaarden, waarmede de stad als met een verrukkelijken gordel omgeven is, de woestijn bijna zonder overgang begint, ledig en verlaten. ✎ En deze berg, zoo dichtbij, behoort alreeds tot deze oneindige verlatenheid: kaal, droog, roodachtig, door alle eeuwen heen uitgehakt voor grafsteenen, is hij slechts bewoond door jakhalzen en dooden. Men bestijgt hem tusschen steenen en graven, maar naarmate men hooger klimt, beginnen de boomen en de zoo prachtig groene wijngaarden beneden zich te vertoonen, de oase schijnt zich te midden van droefgeestige horizonten te ontplooiën en, in de dichtheid van de boomen, half verscholen in deze zee van groen, verheft zich met haar minarets en myriaden koepels, deze geheele stad van rose steen, die bijna tien kilometer meet van het noorden tot het zuiden van de voorsteden; daar, in deze zoo sprookjesachtige landstreek, is zij immens, is zij betooverend, is zij werkelijk een Oostersche koningin, de stad van Saladin, de stad der oude tijden en der wonderen. ✎ De verlaten berg, waarop wij ons bevinden, is in de vroegste eeuwen zoo vaak door zieners betreden, dat de Muzelmannen hem als heilig beschouwen. In de stilte daarboven voelen

DE CEDERS VAN DEN LIBANON

wij ons nader tot deze mannen, die er vier- of vijfduizend jaar geleden kwamen en hun blik lieten rusten op de uitgestrektheid van deze eeuwige stad en op de frischheid van deze eeuwige oase. En de eeuwen, de haastige, vlietende milliaden maken op onzen geest weder den indruk even zooveel oogeblikken te zijn." ✎ Barrès heeft Damascus en El Ghouta beschreven met gevoelens, als ik het zoo mag uitdrukken, en niet met vergelijkingen. Leest deze twee paragrafen eens met aandacht: „Temidden van dit gelukkig en rustig loover strekt zich de stad uit, bezaaid met minarets. De richting naar Jeruzalem en naar Mekka wordt aangegeven door de Meidan, een zeer lange en zeer smalle rij huizen, de weg van de heilige karavaan. ✎ Damascus, dat is de drempel der woestijn, de fontein van het paradijs, waar honderdduizend nomaden, steeds opnieuw aangevuld, zich komen mengen tusschen drie-maal honderdduizend gevestigde inwoners. Onder zijn populieren, aan de oevers van den snellen stroom, rust een droom, oud als de wereld. Damascus, zoo jong, zoo oud, dat zijn ellende en zijn onsterfelijk prestige openbaart temidden van groote, roodachtige heuvels, het verblindt en verdriet ons. Een bakermat van de verbeelding, een der woonplaatsen van poëzie, een der burchten van de ziel". ✎ Een van de meest aantrekkelijke kwartieren van Damascus in dat der soeks, (bazars) met kronkelende straatjes, waar menschen in bizarre kleeding en mysterieuze verschijning zich bewegen. De Europeaan, die daar voor den eersten keer doordringt, waant zich verplaatst in het

land der Duizend en Een Nacht. ✎ Ziehier den indruk van Pierre Loti: „Van vijfhonderd mijlen in het rond, uit de diepte van de woestijn, voorziet men zich in deze geweldige bazar. Het is daarom een Babel van gesprekken, een museum van gezichten en van kleedij. Bedouïnen van elke huidskleur, nobele emirs, geheel gekleed in Indisch kashmir, mannen uit verre streken met oogen, die geheimzinnig flonkeren en met bangstigende hoofden, geweldig onder de omwikkelde tulbanden of sluiers. In de minder verlichte gedeelten, waar men zijden stoffen verkoopt, bewegen de vrouwen zich als legioenen schimmen: Christinnen, gehuld in lange, witte gewaden, laten hun knappe gelaatstreken zien en hun zwart haar, waarin echte rozen zijn gestoken; Mohammedaansche vrouwen, evenzoo omhuld, maar met zijde in levendige kleuren en de trekken verborgen achter ondoordringbaar donker mousseline, waarin twee openingen voor de oogen, als in een monnikskap". ✎ Het interieur der Arabische woningen heeft steeds de levendige belangstelling van Fransche reizigers opgewekt. Melchior de Vogüé geeft onder anderen een aardige beschrijving van het beroemde paleis Azem, waarvan een

nabootsing is gebouwd te Vincennes en waarin de tentoonstelling van de Levantijsche staten onder Fransch mandaat is ondergebracht. Ziehier de zomersalon: „Een ronde divan, overtrokken met in goud en zilver geborduurde zijde en tabouretten met parelmoer ingelegd, meubileeren het vertrek; porcelein en zilverwerk staat uitgesteld in nissen van marmer, ingelegd werk en faience tegels. Wij bewonderden vooral de houten betimmeringen en plafonds, van een onvergelykelijke gratie en pracht, soms met kleine, uitstekende, beschilderde en vergulde balken, soms van uitgesneden blokken ceder- en sycamorehout, waarin bekwame schrijnwerkers van vroeger tijden een geheele vegetatie van rosetten, arabesken en bloemen in sobere en verbleekte kleuren, afgezet met gouden tinten, hebben gesneden. In deze groote kamers, door binnenplaatsen afgescheiden van het lawaai op straat, tegen de

zomerhitte beschermd door boomen, met fonteinen en tegels, is alles frischheid, stilte en genot voor de oogen; gehurkt op den divan, verstrooid en afgetrokken, dan slaperig geworden door het gestadig murmelen van het water in het bekken, laat men zijn gedachten vrij dwalen door het gebied van koningin Mab, tot het oogenblik komt, waarop men zich overweldigd voelt door den Oosterschen god, wien alles hier aanbidt, den Kief, dat wil zeggen de absolute, bewuste en wellustige werkeloosheid van den geest en van het lichaam". ✎ Zoo is Damascus, de oude hoofdstad van de Khaliefen der Ommayaden. Deze „Parel van den Orient", zooals de Arabische dichters het noemen, is misschien

de oudste stad van de wereld. Het is de intellectuele hoofdstad van den Islam geworden (het is nog maar weinige jaren geleden, dat van Damascus de groote pelgrimstocht overland naar Mekka begon); het blijft een vereenigingspunt voor de religieuze gedachte van de wereld en het hoofdcentrum van de politieke en artistieke wedergeboorte van de Arabische wereld.

PAUL FIDÈS

JAN KLAASSEN

Onze grappige Jan Klaassen uit de poppenkast is geen „verzonden" figuur, hij heeft werkelijk bestaan! Hij was eerst trompetter in de lijfgarde van den Prins van Oranje, maar ging, toen hij in het jaar 1652 ontslag uit den dienst kreeg, voortaan, om zijn brood te verdienen, met een geheel zelf-uitgedachte en -gemaakte poppenkast de straat op. Hij woonde te Amsterdam op het „Fransche pad", tegenwoordig de Willemstraat. Ook de „ruzies" met Katrijn zijn geen verzinsel: Jan Klaassen leefde werkelijk met zijn vrouw altijd zóó in oneenigheid, dat de buurt er schande van sprak!

A. W. FRANCKEN

Foto C. J. Steenberghe

OUDE GEVELTJES BIJ DE KERK TE OUDEWATER